

På Wiks Folkhögskola, två mil sydost om Uppsala, pågår under stora delar av året kurser för personer som har insett att hörapparaten inte längre räcker till.

– Vi är störst i Sverige när det gäller kurser för vuxendöva och gravt hörselskadade, säger biträdande rektor Anders Nordström, som är glad att kunna välkomna kursdeltagare från fyra olika landsting till den fina, historiska miljön vid Mälarens strand.

Text: Liselotte Rogberg

Foto: Johan Wahlgren

Teckenkurser på Wik

– ett uppskattat avbrott i vardagen

Kurserna på Wiks Folkhögskola riktar sig till personer som är vana att leva i en hörande miljö. Tillsammans med sin partner, en nära vän eller en släkting är de välkomna att under sammanlagt nio veckor under en treårsperiod delta i en kurs för att träna tecken som stöd för tal.

– Man kan säga att det vi lär ut är en förenklad form av teckenspråk, utan grammatik, som ska fungera som stöd till svenskan, säger läraren Karin Hedlund Wallin.

Vid varje kurstillfälle deltar ett 20-tal personer som under kursveckan bor på Wik. Åter gör de gemensamt och under en av kvällarna användas ett samkväm med roliga lekar där tecknen används. Lektionerna hålls i en byggnad från

1700-talet, i en vacker ljus sal med kakelugn och högt i tak.

– Det är en härlig miljö här – vilket jag tror att kursdeltagarna uppskattar, säger Karin Hedlund Wallin innan hon drar igång lektionen igen efter en fikapaus.

Tillsammans med kursdeltagarna går hon igenom sida efter sida med glosor. Hon påminner om att mimiken alltid är jätteviktig och visar tecknen för glad, ledsen, arg, nervös, rädd och orolig. Därefter går deltagarna varvet runt och testar att teckna meningar som "Vi ska åka tåg på semestern" och "Nu öppnar jag fönstret".

– Det är mycket som ska pressas in under dagarna och nu i slutet av veckan börjar huvudet bli fullt, säger Bertil Jonsson och skrattar. Han är på kursen tillsammans med sin fru Siv Jonsson. Hon har en hörselskada som hela tiden blir värre.

Kortkurser på Wik

Varje år arrangerar Wiks Folkhögskola cirka 100 kortkurser. Förutom kurser för vuxendöva och gravt hörselskadade anordnas bland annat kurser på temat natur och kultur i Uppland, fackliga kurser, körkurser, tolkkurser och olika estetiska kurser. Många av kurserna anordnas i samverkan med ideella organisationer. Folkhögskolan arrangerar även kurser enligt önskemål i så vitt skilda ämnen som vävning, arbetsrätt och punktskrift. Mer information om kursutbudet hittar du på www.wik.nu.

– Jag försökte undvika hörapparat så länge som möjligt, men till slut gick det inte längre, berättar han.

Trots att kursveckorna på Wik är intensiva med ett späckat program från morgon till kväll, ser de båda två kursen som en skön avkoppling från vardagen. Siv arbetar med revision och hennes hörselskada gör att koncentrationen hela tiden måste vara på topp. Det tar på krafterna, liksom att vara ute i stimmiga miljöer, som till exempel på restaurang. Biobesök går dock bra – så länge filmen är utländsk.

– Svenska filmer är svårare, då är det ju ingen textremsa, suckar Siv, och får medhåll av Ann-Charlotte Ljunglöf.

Ann-Charlotte är på kursen tillsammans med Thomas Erikson. De tycker precis som Bertil och Siv att det är skönt att koppla bort vardagen för att helt kunna fokusera på varandra och på funktionsnedsättningen.

– Men nu gäller det bara att vi börjar använda det vi lär oss här hemma också, menar Thomas.

Att funktionsnedsättningen påverkar deras vardag är något båda paren intygar. Men allt är dock inte negativt.



Vem kan segla förutan vind? Thomas Erikson, Ann-Charlotte Ljunglöf, Bertil Jonsson och Siv Jonsson lär sig även sjunga, eller snarare teckna, välkända visor på kursen på Wik.



Trivs på Wik. Läraren Karin Hedlund Wallin, kursdeltagarna Thomas Erikson och Ann-Charlotte Ljunglöf samt biträdande rektor Anders Nordström.



– Det blir inte så mycket skrik hemma hos oss, eftersom det inte lönar sig att ropa till Siv när hon är i ett annat rum. Det gör nog att vi pratar lugnare till varandra – eftersom vi alltid måste titta på varandra när vi talar, säger Bertil.

Både Siv och Ann-Charlotte bor i Uppsala län och har fått möjlighet att gå kursen via landstingets hörcentral som är den som skickar in deltagarnas ansökningar till Wiks folkhögskola.

– Det är stor efterfrågan på kurserna och tyvärr kan vi inte låta alla gå, berättar teckenspråkläraren Madelene Palmkvist på hörcentralen.

Deltagarna väljs ut enligt olika kriterier. Bland annat tar hörcentralen hänsyn till hur grav hörselskadan är och i vilken mån den förvärras.

– Dessutom tittar vi på patientens behov av tecken som stöd till tal i sin vardagskommunikation. Patientens livssituation spelar med andra ord också in, berättar Madelene Palmkvist.

De flesta som går kursen är medelålders och förutom från Uppsala län kommer deltagare från Stockholms län, Gävleborgs län och Västmanlands län.

– Det är efterfrågan från de fyra landstingen som styr tillgången. I dag kommer majoriteten av kursdeltagarna från Stockholms läns landsting, berättar biträdande rektor Anders Nordström.

Han har varit med länge och minns när kurserna började som försöksverksamhet under 1980-talets början.

– Vi har haft förmånen att vara med från början.

"Vi har haft förmånen att vara med från början. I dag är Wiks Folkhögskola en av sex folkhögskolor i Sverige där kursen finns – och dessutom den skola med flest kursveckor."

I dag är Wiks Folkhögskola en av sex folkhögskolor i Sverige där kursen finns – och dessutom den skola med flest kursveckor, berättar Anders, inte utan viss stolthet i rösten.

– På Wik har vi en lång tradition av folkbildning och möten mellan människor. Kurser på en folkhögskola belägen i en lugn och fridfull miljö öppnar även för samtal kring livets stora frågor, menar Anders, som även han håller i ett undervisningspass då och då. Dock inte i teckenspråk, utan i svenska och historia.

– Det är ett sätt att lägga upp det annars späckade schemat och för mig är det roligt och givande att få möta deltagarna och ta del av deras livshistorier, säger han.

Anledningarna till kursdeltagarnas hörselskador varierar. Vissa är ärftliga, andra är skador som har uppkommit efter ett arbetsliv i en bullrig miljö, åter andra beror på sjukdom.

– Många med hörselskador har dessutom tinnitus, vilket är jättejobbigt. Hos vissa leder besvären så långt som till självmordstankar efter-

som det i dag inte finns något känt sätt att helt bli av med besvären, menar Anders.

Att kurserna på Wik är uppskattade av deltagarna är något han är övertygad om och han hoppas att verksamheten kan fortsätta i framtiden.

– Allt fler visar intresse för att lära sig tecken som stöd för tal och vill landstingen utöka samarbetet går det bra för oss. Vi anpassar utbudet efter efterfrågan, säger Anders Nordström.

Wiks slott

Wiks slott är troligtvis byggt i mitten av 1400-talet. Fram till år 1912 ärvdes slottet från släktled till släktled, med undantag för åren 1600-1615 då slottet var indraget till kronan. År 1912 köpte bankiren Alfred Berg slottet med tillhörande byggnader och park. Efter Alfreds Bergs död 1920 köpte redaktören CS Dahlin slottet för att 1923 sälja det vidare till Landstinget i Uppsala län. År 1926 flyttade Uppsala läns folkhögskola in i det gamla slottet.